

Shluková analýza – Míry solidarity s uprchlíky¹

Solidarita se nejčastěji chápe jako vztah mezi jednotlivci nebo skupinami, kdy lidé cítí sounáležitost s utrpením druhých nebo je podporují v jejich boji. Když lidé podporují myšlenku, že by jejich země měla pomáhat uprchlíkům, ukazuje to na širší, univerzální pojetí solidarity – nejen mezi blízkými, ale i s těmi, kteří jsou odlišní a vzdálení (Bayertz, 1999). V tomto smyslu se solidarita nevztahuje jen na vlastní skupinu, ale zahrnuje i cizince. Zároveň má i sociální rozměr, protože zahrnuje ochotu společně nést určité náklady na pomoc těmto lidem (Koos & Seibel, 2019).

Přesto se solidarita dosud v debatách o kosmopolitní spravedlnosti objevovala jen zřídka. Podobně se o ní moc nemluví ani v diskusích o spravedlnosti v migraci – ať už jde o imigraci nebo emigraci. Přitom právě spojení tématu uprchlíků a solidarity může propojit debaty na mezinárodní i národní úrovni. Uprchlíci totiž překračují hranice mezi těmito dvěma světy – nejsou jen „záležitostí státu“ nebo „mezinárodní otázkou“. Proto jejich situace poskytuje dobrý test pro různé teoretické pohledy na solidaritu v politické filozofii (Straehle, 2020).

Práce s daty

V této práci bylo pracováno s daty pocházejícími z výzkumu postojů k uprchlíkům, který proběhl v rámci předmětu Psychometrika 1. Dotazník obsahoval tři subškály zaměřených na různé aspekty solidarity s uprchlíky a postoje k migraci.

Celkově se zúčastnilo 915 respondentů, z nichž bylo po revizi dat 903 platných odpovědí. Dvanáct odpovědí bylo vyřazeno kvůli nevhodnému vyplnění. Věk respondentů se pohyboval v rozmezí od 15 do 76 let, přičemž průměrný věk činil 32 let.

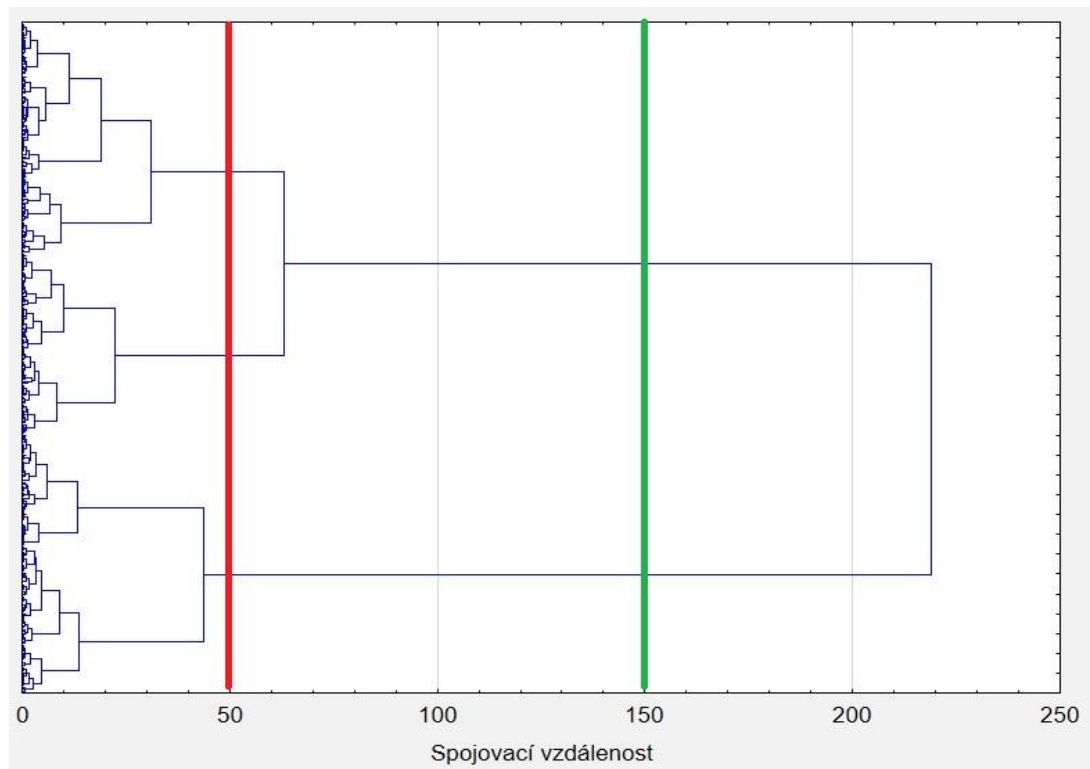
Pro identifikaci skupin respondentů s podobnými vzorci odpovědí byla využita shluková analýza. Tento přístup umožňuje nalézt přirozeně se vyskytující skupiny na základě jejich postojů. V rámci analýzy byly aplikovány dvě metody: **hierarchickou shlukovou analýzu** a metodu **K-průměrů**.

---

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=514>

Hierarchická shluková analýza

Pro nalezení vhodného počtu skupin v souboru byla použita hierarchická shluková analýza s **Wardovou metodou**. Tato metoda spojuje jednotlivé odpovědi do větších celků tak, aby rozdíly uvnitř skupin byly co nejmenší. Výsledkem je **dendrogram**, který znázorňuje, jak se odpovědi postupně seskupují podle své podobnosti.

Graf č.1 – Dendrogram

Dendrogram pomáhá vizuálně posoudit, kolik skupin nejlépe odpovídá struktuře dat. Na vodorovné ose lze vidět míru rozdílnosti mezi skupinami, zatímco svislá osa ukazuje postupné slučování odpovědí.

Při analýze dendrogramu bylo zvažováno několik možností rozdělení. Jedna varianta (zelená čára) počítala pouze se dvěma širokými skupinami, což by sice umožnilo základní orientaci v datech, ale mohlo by zakrýt důležité rozdíly mezi jednotlivými respondenty. Druhá varianta (červená) navrhla rozdělení na tři menší skupiny, které lépe odrážejí různé vzorce odpovědí a umožňují podrobnější interpretaci výsledků.

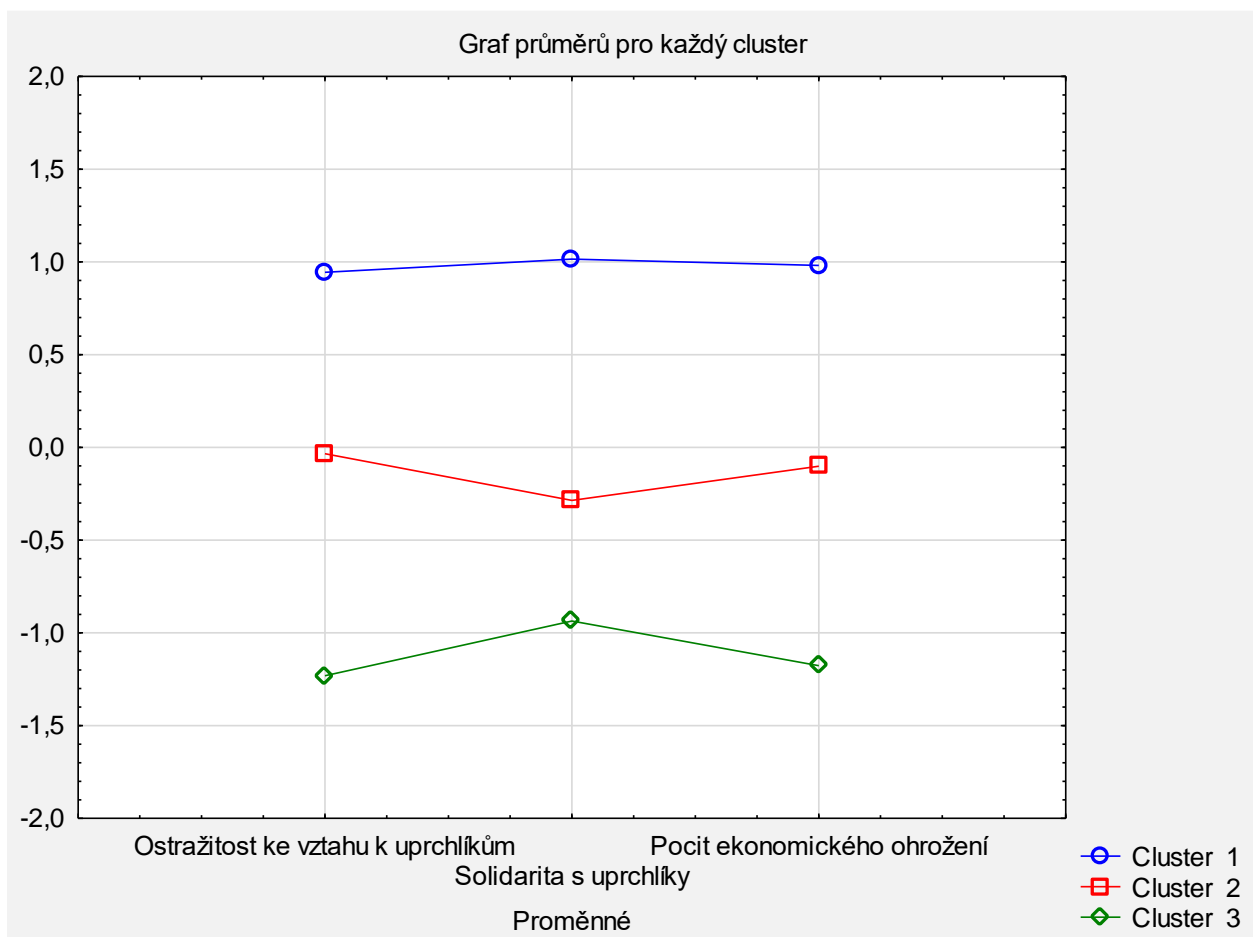
Zvoleno bylo třishlukové rozdělení, protože nejlépe odpovídá povaze našich dat a poskytuje hlubší vhled do různých přístupů respondentů.

Metoda K-průměrů

K rozdělení respondentů do skupin byla použita metoda K-průměrů, která seskupuje podobné odpovědi dohromady. Na základě předchozí analýzy bylo pracováno s tříšlukovou variantou.

Nejprve byly náhodně vybrány počáteční body (tzv. centroidy), ke kterým se jednotlivé odpovědi přiřadily podle toho, ke kterému z nich měly nejbližší. Jakmile se takto vytvořily první skupiny, přepočítaly se jejich průměrné hodnoty a celý proces se zopakoval – odpovědi se znovu rozdělily podle nových středů. Tento postup se opakoval tak dlouho, dokud se skupiny nestabilizovaly a další změny už nebyly potřeba.

Díky této metodě se podařilo rozdělit respondenty do tří jasně odlišných skupin, které vykazují podobné vzorce odpovědí.

Graf č.2 – Průměry clusterů

Na základě výsledků analýzy K-průměrů lze jednotlivé shluky interpretovat následovně:

- ❖ **První cluster (Solidární opatrní)** se vyznačují relativně vyšší mírou ostražitosti vůči uprchlíkům, mírně zvýšeným pocitem ekonomického ohrožení a zároveň i vyšší úrovní solidarity. Tito respondenti vnímají rizika spojená s migrací, ale zároveň projevují ochotu pomáhat.
- ❖ **Druhý shluk (Realisté)** zahrnuje respondenty s průměrnou úrovní ostražitosti a mírně nižším pocitem ekonomického ohrožení. Jejich solidarita s uprchlíky je rovněž na průměrné až mírně nižší úrovni. Tato skupina nemá vyhraněné postoje – nepovažuje migraci za zásadní problém, ale zároveň neprojevuje výraznou podporu uprchlíkům.
- ❖ **Třetí shluk (Nezainteresovaní)** tvoří jedinci s nejnižší úrovní ostražitosti, minimálním pocitem ekonomického ohrožení a nejnižší mírou solidarity. Tito lidé se tématem uprchlíků prakticky nezabývají a vnímají je jako okrajové nebo pro ně nepodstatné.

Závěr

Shluková analýza ukázala, že postoje k uprchlíkům a solidaritě s nimi jsou rozmanité. Respondenti byli pomocí **hierarchické shlukové analýzy** a **metody K-průměrů** rozděleni do tří skupin: **Solidární opatrní** projevovali ochotu pomáhat, ale měli i určité obavy z migrace, **Realisté** měli vyvážený postoj, a **Nezainteresovaným** bylo téma migrace víceméně lhostejné. Tyto výsledky ukazují, jak různé faktory, jako obavy z ekonomického ohrožení nebo nezájem o téma, ovlivňují solidaritu s uprchlíky.

Zdroje

Bayertz, K. (1999). *Four Uses of "Solidarity"*. Kluwer Academic Publishers.

Koos, S., & Seibel, V. (2019). Solidarity with refugees across Europe. A comparative analysis of public support for helping forced migrants. *European Societies*, 21 (5), 704–728. <https://doi.org/10.1080/14616696.2019.1616794>

Straehle, C. (2020). Associative Solidarity, Relational Goods, and Autonomy for Refugees: What Does it Mean to Stand in Solidarity with Refugees? *Journal of Social Philosophy*, 51 (4), 526-542. <https://doi.org/10.1111/josp.12339>